

Energiklagenemnda

Energiklagenemndas avgjørelse 26. november 2025

Sak: 2025/0545

Klager: Hardanger Energi AS, Småkraft AS, Nordic Power Torsnes AS, Forte Vannkraft AS og Locus Hydro AS

Prosessfullmektig: Advokat Jens Naas-Bibow, 1,5 Advokatfirma AS.

Klagemotpart: Fagne AS

Saken gjelder: Uenighet om tariffing

Saken gjelder klage over vedtak fattet av Reguleringsmyndigheten for energi (RME) 21. november 2024 i uenighetssak mellom nettselskapet Fagne AS og kraftprodusentene Hardanger Energi AS, Småkraft AS, Nordic Power Torsnes AS, Forte Vannkraft AS og Locus Hydro AS (tidligere Norsk Omipower AS), om hvorvidt nettselskapet hadde tariffert kraftprodusentene i tråd med forskrift om kontroll av nettvirksomhet (nå «forskrift for omsetningskonsesjonærer») § 17-1. RME avviste også produsentenes søknad om dispensasjon etter § 18-2. Energiklagenemnda endret punkt 1 i RMEs vedtak og opphevet punkt 2 og sendte saken tilbake for ny behandling.

Energiklagenemndas medlemmer:

Nemndsleder Per Conradi Andersen, nemndsmedlemmene Helle Grønli og Morten Sundt.

1 Sakens bakgrunn

- 1) Reguleringsmyndigheten for energi (heretter «RME») fattet den 21. november 2024 vedtak om at nettselskapet Fagne AS (heretter «klagemotpart», «nettselskapet» eller «Fagne») hadde tariffert utbyggerne av småkraftverk og kraftprodusentene Hardanger Energi AS, Småkraft AS, Locus Hydro AS (tidligere Norsk Omipower AS), Nordic Power Torsnes AS og Forte Vannkraft AS (heretter felles omtalt som «produsentene» eller «klagerne»), i tråd med forskrift om kontroll av nettvirksomhet (nå «forskrift for omsetningskonsesjonærer») § 17-1. RME avviste samtidig produsentenes søknad om dispensasjon etter § 18-2.
- 2) Bakgrunnen for saken er at Fagne (tidligere Haugaland Kraft Nett) har bygget en ny 23 km 66 (132) kV-luftledning fra Mauranger stasjon via Jukla kraftverk til Eidesfossen transformatorstasjon i Kvinnherad og Ullensvang kommune. Uenighetssaken gjelder tariffing basert på kostnadsutviklingen for byggingen av nettanlegget. Statnett SF var opprinnelig tiltakshaver, men Fagne overtok eierskap for prosjektet den 1. januar 2018. Produsentene gjør gjeldende at det ikke er grunnlag for å kreve de fulle kostnadene ved nettilknytningen som produksjonsrelatert nettariff. Produsentene viser i denne

Postadresse:

Postboks 511 Sentrum
5805 Bergen

Besøksadresse:

Zander Kaaes gate 7
5015 Bergen

Telefon: +47 55 19 30 00 post@knse.no

sammenheng til store kostnadsoverskridelser sammenlignet med nettselskapenes opprinnelige estimater.

- 3) Saken ble opprinnelig brakt inn til RME ved at produsentene den 5. november 2020 påklagde tariff for produksjonsrelatert anlegg for ny 66 (132) kV-linje Mauranger-Jukla-Eidesfoss. Ved e-post den 8. desember 2020 ga RME veiledning angående regelverket for tariffing etter jf. § 17-1. Det ble påpekt at det er faktiske bokførte kostnader for de relevante nettanleggene som skal legges til grunn i tariff for produksjonsrelatert anlegg, og at det ikke var noen sammenheng mellom regelverket for tariff for produksjonsrelatert anlegg og regelverket for anleggsbidrag i gjeldende regelverk.
- 4) Den 6. desember 2021 sendte produsentene en ny felles klage angående det samme forholdet. I tillegg ble det tatt opp uenighet med nettselskapet om kostnadene ved regionalnettsdelen ved Mauranger transformatorstasjon, samt tilleggskostnaden ved fremtidig oppgradering til drift på 132 kV. Etter produsentenes syn måtte disse samlede kostnadene holdes opp mot tidligere kostnadsestimater for byggingen av anlegget. Klagerne har påpekt at produsentene ble utsatt for et betydelig press fra nettselskapene for å ta investeringsbeslutning sommeren 2018, og at den etterfølgende kostnadssprekken har satt produsentene i en vanskelig situasjon med sterkt redusert lønnsomhet i kraftverksprosjektene. Statnetts kostnadsestimat lå på 82 millioner kroner i konsesjonssøknaden fra 2016, med et intervall på 75 til 115 millioner kroner. I juni 2018 ga Fagne produsentene et overslag på 120 millioner kroner og avskrivningstid på 50 år, som i etterkant ble oppdatert en rekke ganger. Den endelige kostnaden kom på om lag 175 millioner kroner for et nettanlegg driftet på 66 kV. Etter produsentenes syn ga ikke regelverket adgang til å kreve produksjonsrelatert tariff for den delen av nettkostnadene som innebar kostnadsoverskridelser fra estimatet. Primært gjorde produsentene gjeldende at § 17-1 i kontrollforskriften (nå *forskrift for omsetningskonsesjonærer*) måtte tolkes innskrenkende i lys av formålet bak regelverket og Fornybardirektivet (2009/28/EF) av 23. april 2009. Subsidiært ba produsentene om at klagen ble ansett som en dispensasjonssøknad fra § 17-1 iht. § 18-2.
- 5) RME ba Fagne om informasjon i saken ved brev 2. mars 2022. Fagne oversendte merknader den 1. april 2022, og produsentene kommenterte Fagnes merknader i e-post 8. april 2022. RME ga partene oppdatering om status for saksbehandlingen den 30. juni 2022. Den 18. juli 2022 fikk Fagne gjennom en innsynsbegjæring tilgang til klagers kommentarer til deres merknader 8. april 2022. Fagne oversendte merknader ved e-post 23. august 2022. I perioden oktober 2022 til mai 2023 ba produsentene gjentatte ganger om status for saken og RME opplyste om årsakene til at saksbehandlingen hadde tatt tid. Det pågikk også korrespondanse mellom RME og nettselskapet angående innsyn og kraftsensitiv informasjon.
- 6) Den 3. september 2024 varslet RME partene om vedtak. Fagne og produsentene sendte merknader til varselet ved e-post henholdsvis den 20. og 24. september 2024. Den 25. september 2024 ba RME om et møte med Fagne, og RMEs referat fra møtet ble oversendt partene den 1. november 2024.
- 7) RME fattet deretter følgende vedtak i saken den 21. november 2024:

«1. Fagne AS har tariffert Hardanger Energi AS, Småkraft AS, Nordic Power Torsnes AS, Forte Vannkraft AS og Norsk Omnipower AS i tråd med forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 17-1.

2. Hardanger Energi AS, Småkraft AS, Nordic Power Torsnes AS, Forte Vannkraft AS og Norsk Omnipower AS sin søknad om dispensasjon avvises, jf. forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 18-2.»

- 8) Samtidig opplyste RME om at de ville opprette en separat sak for vurdering av hvorvidt nettselskapet hadde overholdt informasjonsplikten.
- 9) Klager påklaget vedtaket 12. desember 2024 og RME orienterte Fagne om klagen 16. desember 2024. Fagne sendte merknader til klagen 31. januar 2025.
- 10) RME vurderte klagen, men konkluderte med at den ikke ga grunnlag for å endre eller oppheve vedtaket, jf. lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker av 10. februar 1967 (forvaltningsloven) § 33.
- 11) RME sendte klagen og sakens dokumenter til Energiklagenemnda 1. april 2025.
- 12) Klagerne og klagemotparten fikk i brev datert 14. april 2025 informasjon om saksgangen for Energiklagenemnda samt informasjon om mulighet til å kommentere RMEs innstilling i saken eller gi andre merknader.
- 13) Klagerne bekreftet den 18. november 2025 at ingen av produsentene har betalt anleggsbidrag for tilknytning til den aktuelle strekningen.
- 14) Energiklagenemnda avholdt nemndsmøte i saken 18. juni og 28. oktober 2025.

2 Reguleringsmyndigheten for energis vedtak

- 15) I vedtaket fra 21. november 2024 opplyser RME at spørsmålet om brudd på informasjonsplikten vil behandles i en separat sak. Deretter redegjør RME for sakens bakgrunn og partenes anførsler.
- 16) RME viser til at de fleste produksjonsanleggene er kunder av Indre Hordaland Kraftnett (IHK). Fagne tarifferer kun sine direktekunder som er IHK og Statkraft (Jukla). IHK har ansvaret for den særskilte tariffingen av hver enkelt produsent, og denne tariffingen utgjør en andel av summen Fagne tarifferer IHK totalt. IHK har gitt Fagne informasjon om hvilke produsenter som oppfylte vilkårene for å bli tariffert etter § 17-1, og Fagne og IHK har i samarbeid utviklet fordelingsnøkkelen mellom disse.
- 17) Etter RMEs syn tilsier ordlyden i § 17-1 *«kostnadene ved produksjonsrelaterte nettanlegg»*, at produsentene skal dekke alle de *faktiske* kostnadene når vilkårene for klassifisering av nettanlegget som produksjonsrelatert er oppfylt. Avkastningsgrunnlaget i tariffen for produksjonsrelatert nettanlegg inkluderer samlede investeringskostnader for nettanlegg, justert for kostnader dekket gjennom anleggsbidrag. Et eventuelt betalt anleggsbidrag ville altså redusere avkastningsgrunnlaget tilsvarende, men etter RMEs syn er det ellers ingen sammenheng mellom reglene for tariff for produksjonsrelatert anlegg og reglene om anleggsbidrag. RME viser til at målet med ordlydsendringen fra 1. januar 2006 var å innrette ordlyden i tråd med formålet, altså at produsentene skal dekke kostnader i nettanlegg med hovedfunksjon å betjene produksjon. RME påpeker at formålet med bestemmelsen er å fordele kostnader mellom ulike typer nettkunder og hindre at uttakskunder dekker kostnader knyttet til nettanlegg som i hovedsak betjener produsenter. RME mener at dette underbygges av i) formuleringen i § 17-1 første ledd første punktum, hvor det står at kostnadene *«ikke [skal] inngå i tariffgrunnlaget for uttak»*

og ii) det at tariff for produksjonsrelatert nettanlegg får tilsvarende anvendelse for eksisterende nettanlegg som omklassifiseres som for nye produksjonsrelaterte nettanlegg.

- 18) RME påpeker at produksjonsrelatert tariff ikke har til formål å fungere som et prissignal på samme måte som anleggsbidraget, og dette er etter RMEs syn viktig å hensynta i den videre vurderingen av hvordan § 17-1 skal forstås. RME peker også på at Olje- og Energidepartementet (nå Energidepartementet) har stadfestet at en produsent kan betale både anleggsbidrag og tariff for produksjonsrelatert nettanlegg for *samme* nettanlegg. Det refereres her til departementets vedtak 9. juni 2020 med saksnr. 20/438, hvor departementet stadfestet at kraftprodusenten Småkraft AS kun skulle betale 13/40 av kostnaden for en transformator, altså kostnadene kunden hadde utløst. Nettselskapet Helgeland kraft AS kunne ikke hente inn de resterende kostnadene gjennom anleggsbidrag. Departementet kom imidlertid til at de resterende kostnadene skulle inngå i tariff for produksjonsrelatert anlegg. Den aktuelle produsenten var eneste kunde i det aktuelle nettanlegget og måtte dermed betale hele kostnaden gjennom tariff for produksjonsrelatert anlegg, selv om denne ikke kunne kreves dekket gjennom anleggsbidrag.

Innskrenkende tolkning av § 17-1

- 19) Etter RMEs syn skal alle *direkte* kostnader ved produksjonsrelaterte nettanlegg dekkes av produsentene etter § 17-1, eventuelt justert for kostnader etter bestemmelsens annet og tredje ledd. RME viser til at det som utgangspunkt må tungtveiende rettskildemessige grunner til for å fravike en klar ordlyd. Som regel forutsetter en innskrenkende tolkning at resultatet ikke vil være i tråd med lovens formål eller at en slik tolkning best ivaretar lovgivers intensjon med bestemmelsen. RME finner etter en samlet vurdering av rettskildebildet, og da særlig forskriftens ordlyd, formål og lovgivers intensjon, at det ikke er grunnlag for en innskrenkende tolkning av bestemmelsen for å avgrense hvilke kostnader som skal inngå i «*kostnadene*» etter § 17-1.
- 20) RME påpeker at produksjon og overføring av energi skal foregå på en samfunnsmessig rasjonell måte, noe som omfatter å tilrettelegge for samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer og at det investeres samfunnsøkonomisk optimalt i kraftnettet. RME mener at det er samspillet mellom bestemmelsene i regelverket som i sum ivaretar dette formålet. I tillegg har tariffen også et selvstendig formål, både hver især og samlet. Tariffer skal, overordnet og noe forenklet, fordele inndekningen av nettselskapets tillatte inntekt mellom de ulike nettkundene på en kostnadsreflekterende måte.
- 21) RME fremhever at det er en viktig forutsetning for et effektivt kraftmarked at brukerne av nettet i så stor grad som mulig betaler for de kostnader de påfører systemet. Tariffer vil både fungere som pris- og lokasjonssignal og sette kundene i stand til å avveie nytten de oppnår av å bli og være tilknyttet strømmettet mot de kostnader de påføres for det samme. Det er hensynet til en kostnadsreflekterende fordeling av nettets kostnader som er bakgrunnen for at det er innført en egen tariff for produksjonsrelatert nettanlegg i § 17-1. Andre regler ivaretar andre hensyn.
- 22) Eksempelvis skal inntektsreguleringen og konsesjonsreglene sørge for at nettinvesteringene er samfunnsmessig rasjonelle både med hensyn til hva, om og når nett bygges. Det at tariffen skal bidra til en kostnadsreflekterende fordeling av kostnadene i nettet har en side til effektiv utnyttelse av nettet, men også til rimelighet. Dersom kunder kan forlange tjenester fra nettet og velte kostnadene over på andre nettkunder, vil man

kunne få både et unødvendig høyt kostnadsnivå i nettet og en skjevdeling av inndekningen av kostnadene. RME påpeker at nettkundene må dekke kostnader til investeringer og reinvesteringer i ordinært nettanlegg som blir dyrere enn forventet. Dette vil igjen få innvirkning på inntektsreguleringen, og det kan gi nettselskapet lavere avkastning i eget nett. Høyere kostnader og lavere effektivitet i det ordinære nettanlegget, kan medføre lavere tariff for produksjonsrelatert nettanlegg. Dette skyldes lavere avkastningssats i beregningen av tariffen.

- 23) Motsetningsvis vil kostnadsoverskridelser i produksjonsrelatert nettanlegg medføre høyere nettleie for de øvrige nettkundene, gitt at produsentene ikke dekker 100 % av kostnadene gjennom tariff for produksjonsrelatert nettanlegg. Kostnadene fordeles på de ulike produsentene i et produksjonsrelatert nettanlegg, uavhengig av når produsentene ble tilknyttet, hvor lenge de har vært det, eller hvorvidt anlegget var klassifisert som produksjonsrelatert ved tilknytningstidspunktet. Dette står i kontrast til anleggsbidraget som er en engangstareff og som er begrenset til investeringene som den enkelte utløser, jf. § 16-1. Selv om en tariff blir høyere enn forventet, kan dette ikke begrunne en innskrenkende tolkning av «kostnadene» etter § 17-1.
- 24) Anleggsbidrag er regulert i forskrift for omsetningskonsesjonærer § 16-1. Dette er i) en skal-bestemmelse, ii) en betaling og iii) et vilkår for ny eller økt kapasitet. Tariff for produksjonsrelatert nettanlegg er regulert i § 17-1. Dette er i) en skal-bestemmelse, ii) en betaling og iii) et vilkår for bruk av nettet. RME viser til at de i sin praksis har lagt til grunn at anleggsbidrag og tariff for produksjonsrelatert nettanlegg er uavhengig av hverandre, bortsett fra det at betalt anleggsbidrag reduserer avkastningsgrunnlaget tilsvarende. Etter RMEs vurdering er det derfor ikke naturlig å innfortolke en forholdsmessighetsbegrensning ut ifra sammenhengen mellom tariff for produksjonsrelatert nettanlegg og anleggsbidragsregelverket.
- 25) Anleggsbidrag er en engangstareff i form av et investeringstilskudd som – gitt at kostnadsoverskridelsen ikke skyldes et forhold på kundens side – ikke kan overstige 115 % av opprinnelig kostnadsestimat fra nettselskapet jf. § 16-11. Bestemmelsen har som formål å beskytte kunder mot store kostnadsoverskridelser. Det var ifølge RME et bevisst valg å ikke ta inn en tilsvarende regel i § 17-1 om produksjonsrelatert tariff. Ordlyden er klar på at alle kostnader skal inngå i den produksjonsrelaterte tariffen.
- 26) Ved praktisering av regelverket, ser likevel RME hen til hvordan en regel virker med tanke på private parters interesser der de er berørt, jf. energiloven § 1-2. RME ser at rimelighetshensyn kan tale for at det bør innføres eller innfortolkes en begrensning for hvor stor kostnadsoverskridelse kraftprodusent(e) kan pålegges å dekke gjennom tariff for produksjonsrelatert nettanlegg. Alternativet er imidlertid at nettkundefellesskapet dekker kostnadsoverskridelsene. Dette kan medføre store kostnadsforskyvninger, og vil kunne slå særlig urimelig ut i nettanlegg med få uttakskunder. Det å innfortolke begrensning på 115 prosent eller en annen forholdsmessighetsbegrensning, vil ikke gi en rimelig regel som ivaretar de grunnleggende prinsippene i forskrift for omsetningskonsesjonærer § 13-1.
- 27) Det eksisterer etter RMEs syn ingen hjemmel for den alternative løsningen som produsentene har trukket frem i sine kommentarer til forhåndsvarselet, hvor Fagne selv må dekke kostnadsoverskridelsene ved å holde dem utenfor både aktivert nettkapital og tariff for produksjonsrelatert nettanlegg. RME fremhever at bare kostnader pådratt ved

reaksjoner og sanksjoner, nedskrivninger og tap på avgang av anleggsmidler må tas fra nettselskapets egen avkastning.

- 28) RME fremhever at det i forvaltningspraksis er lagt til grunn en høy terskel for når en produsent må betale produksjonsrelatert tariff. Det er det relative forholdet mellom produksjon og alminnelig forsyning som er utgangspunktet for å vurdere om et anlegg i all hovedsak betjener produksjon og dermed er et produksjonsrelatert nettanlegg. Gjeldende forvaltningspraksis legger opp til at tariffen først aktualiseres når forholdet mellom produksjon og forbruk er minst 80/20, basert på produsentenes installerte effekt og uttakskundenes forbruk ved topplast. Med denne tilnærmingen er også kraftkrevende industri inkludert ved vurderingen av om et nettanlegg er produksjonsrelatert.

Fornybardirektivet 2009

- 29) RME forstår det som at ordlyden «*kostnader i forbindelse med tilkoblingen*» i fornybardirektivet art. 16 nr.5, peker hen til kostnadene ved *tilknytning*. I norsk rett er disse regulert gjennom reglene om anleggsbidrag i forskrift for omsetningskonsesjonærer kapittel 16. Etter RMEs syn er det ikke opplagt at artikkel 16 kommer til anvendelse for tariffen for produksjonsrelatert nett, da dette ikke er betaling for *tilknytningen til nettet* i seg selv, men en *løpende tariff* som betaler for *bruk* av nettet. Dette gjelder ifølge RME selv om tariffen også vil inneholde kapitalkostnader (avkastning på og avskrivninger av nettanlegget) som ikke er dekket ved å kreve inn et anleggsbidrag.
- 30) RME understreker at fornybardirektivet ikke kan sees isolert fra øvrig regelverk, og at kostnadsrefleksivitet er trukket frem som et sentralt tarifferingsprinsipp i det tredje elektrisitetsdirektiv (elektrisitetsdirektiv III 2009/72/EC), særlig fortalens avsnitt 36. Prinsippet om kostnadsrefleksivitet er inntatt i forskrift for omsetningskonsesjonærer § 13-1 bokstav j, og er dermed et styrende prinsipp som nettselskapene er ansvarlige for å inkorporere ved utformingen av sine tariffer. Det pekes på at tariff for produksjonsrelatert nettanlegg er utformet nettopp med det siktemål at produsentene skal betale en tariff som svarer til merkostnaden de påfører nettet. Dette taler ifølge RME for at det nasjonale regelverket, så vel som RMEs praktisering av dette, er i overensstemmelse med EU-retten.
- 31) RMEs konklusjon er at det nasjonale regelverket uansett er i tråd med fornybardirektivet art. 16 generelt og art. 16 nr. 5 bokstav a) spesielt. I den forbindelse vises det til nettselskapets informasjonsplikt i forskrift for omsetningskonsesjonærer § 13-5 og anleggsbidragsregelverket i kapittel 16. Etter RMEs vurdering kan en ikke trekke ut av ordlyden i fornybardirektivet art. 16 at brudd på informasjonsplikten skal medføre den konkrete virkning at nettselskapet ikke kan kreve inn avviket i kostnadsoverslaget fra produsentene.

Nettapskostnader

- 32) Det er etter RMEs syn ikke grunnlag for å begrense nettapskostnadene i den produksjonsrelaterte tariffen for nettanlegget Mauranger-Jukla-Eidesfossen fordi nettet driftes på et lavere spenningsnivå over lengre tid enn det produsentene forventet. Produsenter som er tilknyttet et produksjonsrelatert nettanlegg, skal dekke sin forholdsmessige andel av de faktiske nettapskostnadene, jf. forskrift for omsetningskonsesjonærer § 17-1. Dersom produsentene skulle dekke mindre enn de faktiske kostnadene, vil det overskytende måtte dekkes av nettselskapets øvrige kunder. Derfor vil det faktum at nettapskostnadene blir høyere enn hva produsentene har lagt til

grunn i sine beregninger, ikke gi grunnlag for å redusere nettapskostnadene i tariffen eller tariffen som sådan.

- 33) RME gjør likevel oppmerksom på at Fagne i kraft av tilknytningsplikten i NEM § 3-3, vil kunne måtte investere i nytt nettanlegg for at det skal være driftsmessig forsvarlig å tilknytte nye produsenter. Dette kan også omfatte investeringer for overgang til drift på et høyere spenningsnivå, og gjelder tilsvarende for investeringer i overliggende nett. Dersom produsenter pålegges produksjonsbegrensninger, uten at nettselskap og produsent(e) har inngått avtale med vilkår om dette, vil det kunne være et brudd på tilknytningsplikten.
- 34) RME er enig i at Statnett, som opprinnelig var tiltakshaver, har gitt signaler som kunne indikere at drift på 132 kV ville aktualiseres tidligere enn det nå legges opp til. Likevel har ikke Fagne en plikt etter anleggskonsesjonen til å foreta investeringer for å drifte nettanlegget på 132 kV. RME påpeker at de heller ikke har rettslig grunnlag til å pålegge Fagne å bygge nytt nett, med mindre en kundeforespørsel utløser investeringsplikten etter forskrift 24. oktober 2019 nr. 1413 om netregulering og energimarkedet (NEM) kapittel 3. Eventuelle kostnader knyttet til slike investeringer vil være anleggsbidragspliktig. Utover dette ligger det etter RMEs syn til nettselskapene å avgjøre om og når de skal gjøre nettinvesteringer.

Dispensasjonssøknad

- 35) RME avviser produsentenes anmodning om dispensasjon etter § 18-2. Det vises til at produsentene ikke kan søke om dispensasjon fra et ansvar som ligger på nettselskapet.

3 Partenes anførsler

3.1 Klagernes anførsler

- 36) Klagerne har i det vesentlige anført:
- 37) Avkastningsgrunnlaget i tariff for produksjonsrelatert nettanlegg må reduseres som følge av at kostnadene for bygging av nettanlegget fra Mauranger-Jukla-Eidesfossen, har blitt vesentlig dyrere enn opprinnelig estimat.
- 38) Produsentene mener risikoen for kostnadsoverskridelser må ligge på nettselskapet. Det er ikke rimelig at produsentene må dekke betydelige avvik fra estimerte kostnader. Produsentene hadde rimelige og berettigede forventninger om å få tydelig, korrekt informasjon om kostnadene for investeringene før de fattet investeringsbeslutning. Det vises til «Avtale om samarbeid og fremdrift» av 24. mars 2018 mellom tiltakshaverne og produsentene. Nettselskapet må etter produsentenes syn bære risikoen for et uklart estimat. Produsentene hadde berettigede forventninger om at regnearket de fikk den 13. juni 2018 viste det fulle og hele bildet av de totale investeringskostnadene for et ferdig nettanlegg driftet på 132 kV.
- 39) Forutsetningene som tiltakshaverne i konsesjonssøknaden la til grunn for når nettanlegget skal driftes på 132 kV, er også for lengst oppfylt. Produsentene viser til at Fagne ikke synes å ha planer om å foreta de nødvendige investeringene før i 2035, noe produsentene mener påfører dem høyere kostnader enn de hadde grunn til å regne med. Dette må etter produsentene syn sees i sammenheng med de økte kostnadene knyttet til byggingen av nettanlegget.

- 40) Det må innfortolkes en forholdsmessighetsvurdering i § 17-1 ved at «*kostnadene ved produksjonsrelaterte nettanlegg*» tolkes i tråd med hensynet bak regelen og sammenhengen i regelverket. Hensynet bak reglene er å sikre samfunnsmessig lønnsomme investeringer og at det investeres samfunnsøkonomisk optimalt i kraftnettet, jf. NEM § 4-6, forskrift for omsetningskonsesjonærer § 13-1 bokstavene c, d og e, og energiloven § 1-2. Prissignalet i anleggsbidragsreglene gir anvisning på at det er «*nødvendige*» kostnader produsentene skal dekke. Det vil etter produsentenes syn være en undergraving av hensynene bak regelverket dersom produsentene gjennom tariff for produksjonsrelatert anlegg må dekke kostnader som nettselskapet ikke kan kreve betaling for etter anleggsbidragsreglene.
- 41) Det må innfortolkes en begrensning ved beregning og fastsettelse av tariff etter § 17-1 tilsvarende § 16-11 som gjelder for anleggsbidrag. Avkastningsgrunnlaget i tariffen for produksjonsrelatert nett kan ikke overstige 115 prosent av estimatet. Det vil ifølge produsentene være i strid med fornybardirektivet 2009 dersom regelverket tillater at produsenter av energi fra fornybare energikilder dekker store kostnadsøkninger som materialiserer seg etter at nettselskap har presentert et kostnadsestimat som produsentene har lagt til grunn for sin investeringsbeslutning.
- 42) Produsentene mener at kostnadsoverskridelsene bør dekkes av nettselskapet selv for å sikre at de har insentiv til å kontrollere og minimere kostnader. Det vil samtidig gjøre at produsenter beskyttes mot uforutsette økonomiske byrder og at øvrige kunder ikke påvirkes negativt. Produsentene mener at den investerte kapitalen kan holdes utenfor både ordinær nettkapital og kapitalgrunnlaget i tariff for produksjonsrelatert nettanlegg, og anfører at dette ikke er i strid med regelverket for den økonomiske reguleringen.
- 43) Subsidiært ber produsentene om at deres brev behandles som en søknad om dispensasjon fra bestemmelsen i forskrift for omsetningskonsesjonærer § 17-1, i medhold av § 18-2, slik at nettselskapet ikke skal legge til grunn fullt avkastningsgrunnlag ved beregning av tariff for produksjonsrelatert nettanlegg. Produsentene mener at RME ser bort fra de sentrale formålene i sin vurdering av hvorvidt vilkåret «*særlige tilfeller*» er oppfylt, nemlig at en slik forståelse av regelverket som RME legger til grunn vil være i strid med forskriftens og energilovens hovedformål om å sikre samfunnsøkonomisk rasjonell utbygging av fornybar energi.

3.2 Klagemotpartens anførsler

- 44) Klagemotparten har i det vesentlige anført:
- 45) Nettselskapet kan ikke svare for forventningsverdien fra våren 2016 på 75-115 millioner kroner, da dette er hentet fra Statnetts konsesjonssøknad. Fagne var ikke involvert i utarbeidelsen av denne og er ikke kjent med beregningene som er lagt til grunn. Estimatet omfattet kun linje og kabler, ikke koblingsanlegg i Mauranger eller andre tiltak for overgang til drift på 132 kV. Det er etter Fagnes syn estimatet fra juni 2018 som må legges til grunn. Dette lå på 120 millioner kroner og var forelagt produsentene før investeringsbeslutningen.
- 46) Estimatet fra 2018 relaterte seg til kontraktsprisen for bygging av linjen, slik at kostnadene med kabling til Jukla, Fagnes plan-, prosjekterings- og koordineringskostnader og kostnader til grunnerverv, kommer i tillegg til estimatet på 120 millioner kroner. Fagne mener produsentene burde være klar over dette da de fattet sin investeringsbeslutning. Det vises i denne forbindelse til Statnetts konsesjonssøknad

og e-post fra Jøsok Prosjekt AS 8. juni 2018 til Forte Vannkraft AS. Fagne fremhever at produsentene er profesjonelle aktører som selv må bære risikoen for egne forutsetninger. De mener også at det aldri har vært tvil om at kostnadsestimatene har relatert seg til bygging og drift av et 66 kV nettanlegg, og at det er feil når produsentene sammenholder tidligere estimater med en tenkt fremtidig total kostnad for drift på 132 kV.

- 47) Fagne understreker at hvis produsentene får en avkortning i tariff for produksjonsrelatert nettanlegg, vil det medføre at Fagnes forbrukskunder må dekke deler av kostnaden gjennom tariffene for uttak, i strid med forskriftens formål. Videre kan ikke Fagne se at det er grunnlag for at deler av investeringen skal nedskrives og ikke danne grunnlag for selskapets nettkapital, med den virkning at Fagne verken får avkastning på kapitalen gjennom tariff for produksjonsrelatert nettanlegg eller gjennom øvrige tariffer for uttak.
- 48) Videre anfører Fagne at det ikke er grunnlag for en innskrenkende tolkning av «kostnadene» i § 17-1 første ledd, og at det heller ikke kan innfortolkes en nødvendighets- eller forholdsmessighetsbegrensning i bestemmelsen. I alle tilfeller mener Fagne at «nødvendige kostnader» vil være de faktiske investeringskostnadene.
- 49) Fornybardirektivet artikkel 16 gir ikke grunnlag for den tolkning av § 17-1 som produsentene har lagt til grunn. Verken bestemmelsen eller nettselskapets praktisering av denne er i strid med artikkel 16.
- 50) Til sist anfører Fagne at forholdene i saken ikke utgjør et «særlig tilfelle» etter dispensasjonsregelen i § 18-2.

4 Reguleringsmyndigheten for energis innstilling

- 51) I innstillingen 1. april 2025 kommer RME til det var riktig at dispensasjonssøknaden ble avvist og ikke realitetsbehandlet. Fastsettelse av tariffer ligger under nettselskapenes kompetanse etter NEM § 4-6 andre ledd. En endring av tariffer vil endre kostnadsdekningen til nettselskapet og dermed kunne få tariffmessige virkninger for de øvrige kundene. Det er bakgrunnen for at RME vurderer at nettkunder ikke kan søke om dispensasjon fra tariffbestemmelser etter § 18-2 med virkning for nettselskapet og øvrige kunder. RME legger til at de vurderer saken som et grensetilfelle og at vurderingen har bydd på noe tvil.
- 52) RME redegjør deretter for hvorfor det ikke er et alternativ å holde investert nettkapital utenfor ordinær nettkapital og kapitalgrunnlaget, i tråd med produsentenes forslag til løsning. RME forstår det som at produsentene mener at differansen mellom investeringskostnadene og kostnadsoverslaget, må dekkes av nettselskapet. RME mener at dette forutsetter at RME endrer praksis for inntektsregulering av nettselskapene og at det trolig ville kreve forskriftsendring.
- 53) Slik RME ser det, har klagers anførsel om at RMEs tolkning og praktisering av § 17-1 er i strid med fornybardirektivet art. 16 nr. 5 bokstav a, parallellt til vurderinger som vil kunne bli aktualisert i spørsmål om hvorvidt nettselskapene (Fagne og IHK) har overholdt informasjonsplikten. RME understreker at et brudd på informasjonsplikten ikke nødvendigvis medfører at en tariff faller bort eller reduseres, og at en slik virkning heller ikke kan trekkes ut av ordlyden i fornybardirektivet art. 16.

5 Energiklagenemndas vurdering

- 54) Saken gjelder klage fra kraftprodusentene Hardanger Energi AS, Småkraft AS, Nordic Power Torsnes AS, Forte Vannkraft AS og Locus Hydro AS, på vedtak fra Reguleringsmyndigheten for energi den 21. november 2024 i uenighetssak mellom produsentene og nettselskapet Fagne AS angående tariff for produksjonsrelatert nettanlegg. Produsentene er kunder av Indre Hordaland Kraftnett, som igjen er direktekunde av Fagne. Det er opplyst at produsentene består av eiere/konsesjonærer av følgende kraftverk, som står for en samlet produksjon på rundt 195 GWh:

Selskap	Kraftverk
Hardanger Energi AS	Eier: Eidesfossen kraftverk (11,7 GWh/årlig) i drift siden 1954 Haugafossen kraftverk (14,75 GWh) konsesjon 2012, investeringsbeslutning 21. juni 2018
Nordic Power Torsnes AS	Eier: Torsnes kraftverk (25 GWh) konsesjon 2007, drift fra 2013
Småkraft AS (eier også Stølsdalselva Kraftverk AS)	Eier: Stampaelva kraftverk (20,2 GWh) konsesjon 26. oktober 2018 Stølsdalselva kraftverk (21 GWh) konsesjon 2007, drift fra 2009 (gjennom Stølsdalselva Kraftverk AS) Konsesjonær: Øvre Alsåker
Forte Vannkraft AS	Eier: Herand kraftverk (77,6 GWh) konsesjon 2014, investeringsbeslutning sommer 2018, ferdigstilt i 2021
Locus Hydro AS (tidligere Norsk Omipower AS)	Eier: Krossdalselvi kraftverk (18 GWh) konsesjon 2014, investeringsbeslutning 21. juni 2018. Brattebøelvi kraftverk (9 GWh) konsesjon 2014, investeringsbeslutning 21. juni 2018.

- 55) Produsentene er tilknyttet det produksjonsrelaterte nettanlegget Mauranger-Jukla-Eidesfossen, som ble ferdigstilt andre halvår 2022, med en endelig kostnad på ca. 175 millioner kroner for nettanlegg driftet på 66 kV. Produsentene har alle prosjekter som skal benytte denne linjen. Det er opplyst at produsentene har betalt tariff for produksjonsrelatert anlegg etter forskrift for omsetningskonsesjonærer § 17-1 fra juli 2021, og at kostnadene fordeles forholdsmessig mellom produsentene basert på hver produsents installerte effekt. Det er ikke uenighet knyttet til at linjen er et produksjonsrelatert anlegg og at § 17-1 får anvendelse. Uenigheten er knyttet til hvilke og hvor store kostnader produsentene skal dekke gjennom tariff for produksjonsrelatert anlegg.
- 56) Produsentene har gjort gjeldende at det ikke er grunnlag for å kreve de fulle kostnadene ved nettilknytningen som produksjonsrelatert nettariff, grunnet kostnadsoverskridelser fra nettselskapets side. I denne forbindelse har produsentene anført at det må innfortolkes en nødvendighets- og forholdsmessighetsbegrensning for hvor mye produsentene skal betale ved kostnadsoverskridelser fra nettselskapets side sammenlignet med estimater de har gitt før produsentenes investeringsbeslutninger. Det er i denne forbindelse vist til

formålet med regelverket og sammenhengen med reglene om anleggsbidrag. Etter produsentenes syn krever nettselskapet i realiteten inn betaling for kostnader gjennom tariffen i forskrift for omsetningskonsesjonærer § 17-1, som nettselskapet ikke kunne krevd inn etter reglene om anleggsbidrag i forskriftens kapittel 16. Særlig er det vist til § 16-11 som ikke tillater nettselskapet å kreve anleggsbidrag fra kunden for kostnader ved tilknytning som overstiger 115 prosent av estimatet i avtalen om anleggsbidrag. Etter produsentenes syn må et lignende prinsipp gjelde også for tariff for produksjonsrelatert anlegg etter § 17-1. Produsentene har i tillegg vist til fornybardirektivet 2009 og hensynet til forutsigbarhet for produsentene.

- 57) Spørsmålene Energiklagenemnda må behandle er følgelig om kostnadsgrunnlaget for tariffen er korrekt forankret i § 17-1 og om kostnadsgrunnlaget uansett er for stort. Det sistnevnte spørsmålet er i realiteten om nettselskapet er bundet av det estimatet som ble presentert for produsentene, alternativt om det er begrensninger for i hvilken grad estimatet kan fravikes. Nemnda viser til at dialogen mellom partene vedrørende kostnadsestimatet på overføringsanlegget til dels er et tema når det gjelder regelverket for tariff, men det er også et privatrettslig tema. Det nemnda skal avgjøre må avgrenses mot rene privatrettslige spørsmål innen avtaleretten, obligasjonsretten og erstatningsretten. Produsentene har blant annet vist til regelverket for anleggsbidrag i sin argumentasjon for en innskrenkende tolkning av § 17-1. Nemnda viser til at arbeidet med planlegging og bygging av det aktuelle anlegget ble igangsatt for en rekke år tilbake. I mellomtiden har regelverket for anleggsbidrag blitt revidert. Nemnda vil derfor først gjennomgå hvilke regler som gjaldt på de aktuelle tidspunktene, før den går inn i vurderingen av om det kan innfortolkes en nødvendighets- og forholdsmessighetsvurdering i vilkåret «kostnader» i § 17-1 om tariff for produksjonsrelatert anlegg, og om regelverket åpner for reduksjon av denne tariffen i tilfeller hvor det foreligger en kostnadsoverskridelse fra et nettselskaps side.

5.1 Tariff for produksjonsrelatert anlegg

- 58) Tariff for produksjonsrelatert anlegg følger av forskrift for omsetningskonsesjonærer § 17-1, som lyder:

«Kostnadene ved produksjonsrelaterte nettanlegg skal dekkes av produsenten og ikke inngå i tariffgrunnlaget for uttak. Med produksjonsrelaterte nettanlegg menes kraftledninger og andre nettanlegg der hovedfunksjonen er overføring av kraft fra tilknyttet produksjonsanlegg til nærmeste utvekslingspunkt i nettet.

Når det er tilknyttet uttak direkte til produksjonsrelaterte nettanlegg kan en rimelig andel av kostnadene ved disse anleggene inngå i tariffgrunnlaget for andre tariffledd for uttak.

Andre tariffledd skal likevel ikke overstige tilsvarende tariffledd referert nærmeste tilknytningspunkt mot tilgrensende ordinære nettanlegg. Uttak fra produksjonsrelaterte nettanlegg skal avregnes energiledd jf. § 14-1 og § 14-2.»

- 59) Som nevnt er det ingen uenighet knyttet til at det angjeldende nettet er et produksjonsrelatert nettanlegg som faller inn under § 17-1. Nemnda er enig med RME i at ordlyden «Kostnadene ved produksjonsrelaterte nettanlegg skal dekkes av produsenten» isolert sett tilsier at produsentene skal dekke de faktiske og direkte kostnadene ved denne type anlegg. Samtidig er nemnda enig med produsentene i at kostnader som kan kreves dekket gjennom tariffen må være begrenset til nødvendige

kostnader, noe som utdypes nærmere i punkt 5.4. Kostnadene som inngår i tariffgrunnlaget for § 17-1 inkluderer planlegging, oppføring og drift. Også kapitalkostnader - det vil si avkastning på og avskrivninger av det aktuelle nettanlegget - inngår i utgangspunktet ved beregning av tariffen.

- 60) Ordlyden «*ikke inngå i tariffgrunnlaget for uttak*» tilsier at uttakskundene ikke skal betale for kostnader for produksjonsrelatert anlegg gjennom nettleien. Dette understøttes av forarbeidene, der følgende uttales i Dokument 2005:11 *forslag til endring i forskrift av 11. mars 1999 nr. 302 om økonomisk og teknisk rapportering, inntektsramme for nettvirksomheten og tariff* del V punkt 2.4.2 *Formål*:

«2.4.2 Formål

Bestemmelsen om produksjonsrelaterte nettanlegg skal sikre at kostnader i anlegg som har som hovedfunksjon å betjene produksjon dekkes av produsenten. Utgangspunktet er at et effektivt kraftsystem forutsetter at brukerne av nettet i så stor grad som mulig betaler for de kostnadene de påfører den totale kraftforsyningen. Ved at alle brukere av nettet betaler for de kostnadene de påfører systemet, vil de avveie nytten av tiltak mot de kostnadene tiltakene medfører. Dersom kundene kan forlange tjenester fra nettet og velte kostnadene over på andre nettkunder eller nettselskapet, vil man kunne få et unødvendig høyt kostnadsnivå i nettet.»

- 61) Ordlyden i § 17-1 er ikke endret etter 2006.

5.2 Anleggsbidrag

5.2.1 Regelverket frem til 1. januar 2019

- 62) Anleggsbidrag ble frem til 1. januar 2019 regulert i dagjeldende forskrift om kontroll av nettvirksomhet (i dag «*forskrift for omsetningskonsesjonærer*») § 17-5. Etter denne bestemmelsen *kunne* nettselskapet i utgangspunktet kreve anleggsbidrag ved tilknytning. Det følger av tredje ledd at «*Når en tilknytning som beskrevet i første og annet ledd utløser forsterkninger i radielle fellesanlegg kan en forholdsmessig andel av disse kostnadene inngå i anleggsbidraget.*» Av fjerde ledd fremgikk det at «*Ved investeringer i maskete nett kan anleggsbidrag kun fastsettes i ekstraordinære tilfeller.*» I praksis ble distribusjonsnettet per definisjon ansett som et radielt nett, og motsatt ble regional- og transmisjonsnettet ansett som et masket nett, jf. NVEs uttalelse i høringsdokument 6/2018 *Forslag til endringer i regelverket om anleggsbidrag* s.19. Vilåret «*ekstraordinære tilfeller*» ble praktisert strengt. I praksis var det ikke tillatt å kreve anleggsbidrag i regional- og transmisjonsnettet. De eneste unntakene var kundespesifikke og radielle anlegg. Nemnda kan ikke se at klassifiseringen har blitt problematisert i denne saken og legger til grunn at det dreier seg om et radielt fellesanlegg i tråd med produsentenes beskrivelse. Etter reglene som gjaldt før 1. januar 2019 *kunne* et nettselskap kreve anleggsbidrag for et slikt anlegg. Dersom det ble innkrevd anleggsbidrag i et radielt anlegg, måtte imidlertid beregningen følge forskriftens krav.
- 63) Det følger av § 17-5 sjette ledd at anleggskostnaden skulle settes lik «*nødvendige kostnader ved tilknytningen [...] inklusive timeverk for personell, maskiner og utstyr*». Dette tilsier at ikke enhver kostnad kunne inngå i anleggsbidraget. Det måtte gjelde kostnader som var påkrevd for å gjennomføre tilknytningen. Kostnader som ikke var *nødvendige* skulle dermed ikke være en del av anleggsbidraget som kunne kreves fra en produsent. Ved innkreving av anleggsbidrag kunne «*en forholdsmessig andel av*

kostnadene inngå», jf. § 17-5 tredje ledd. Dette tilsier at beløpet kunden kunne avkreves gjennom anleggsbidrag måtte stå i forhold til kostnadene utløst av kunden.

- 64) Energimyndighetene avgjorde en rekke saker etter tidligere § 17-5. I NVEs vedtak 201902585-10 den 31. oktober 2019 *Ånstablåheia vindpark* la NVE til grunn at nettselskapet ved behov kunne endre løsning underveis, samtidig som kunden bar risikoen for at en løsning ble dyrere enn opprinnelig signalisert. Videre slo Olje- og energidepartementet (nå Energidepartementet) fast i saknr.20/438 den 9. juni 2020 at selv om et nettselskap ikke kunne avkreve mer enn en produsents forholdsmessige andel gjennom anleggsbidrag (tilknytningskostnad), kunne de resterende kostnadene fremdeles inngå i produsentens tariff for produksjonsrelatert anlegg (løpende kostnad).

5.2.2 Endringer i anleggsbidragsbidragsreglene fra 1. januar 2019

5.2.2.1 Nettselskapets plikt til å kreve anleggsbidrag på alle nettnivå

- 65) Ved forskrift 27. juni 2018 nr. 109 ble det inntatt et eget kapittel om anleggsbidrag i forskriftens kapittel 16, som trådte i kraft 1. januar 2019. Det ble i denne forbindelse innført en *plikt* for nettselskapet til å kreve anleggsbidrag på alle nettnivå, jf. § 16-1. Samtidig ble det innført en rekke bestemmelser som stilte krav til avtalen om anleggsbidrag og beregningen av anleggsbidrag. Det skulle inngås skriftlig avtale mellom nettselskapet og kunden hvor blant annet estimert anleggsbidrag blir spesifisert, jf. § 16-4. Det ble på samme tidspunkt tatt inn en bestemmelse om etterberegning av anleggsbidraget i § 16-11. Av bestemmelsens annet ledd fremgår det at nettselskapet maksimalt kunne fakturere kunden 15 prosent utover estimert anleggsbidrag. Nettkunden blir altså ikke ansvarlig for å betale anleggsbidrag som overstiger 115 prosent av estimatet, med mindre kostnadsoverskridelsen skyldes forhold på kundens side, jf. § 16-11 annet ledd. I NVE Høringsdokument 6/2018 *Forslag til endring i forskrift om kontroll av nettvirksomhet - Forslag til endringer i regelverket om anleggsbidrag* s. 8 uttales følgende om begrensningen som ble inntatt i § 16-11:

«Anleggsbidraget skal alltid etterberegnes når nettanlegget er ferdigstilt for å sikre at kunden kun dekker de faktiske kostnadene ved tilknytningen. Etter gjeldende regelverk, har dette medført at kundene også må dekke kostnadsoverskridelser når disse forekommer. [...] Vi foreslår denne endringen for å styrke vernet av kunden. Samtidig mener vi at kravet, sett i sammenheng med de øvrige reglene for anleggsbidrag, vil bidra til at nettselskapene utarbeider bedre og mer nøyaktige kostnadsoverslag til kunden.»

- 66) NVE utdyper dette nærmere s. 47-48:

«[Som den profesjonelle part, er det nettselskapet som er nærmest til å gi et så riktig estimat som mulig på kostnadene for ny tilknytning eller forsterkninger av eksisterende nett [...]. Derimot er det nettselskapet som er nærmest til å vurdere forhold som påvirker gravearbeidet, som for eksempel grunnforhold og værforhold. Nettselskapet må derfor ha risikoen for økonomiske konsekvenser av at det ikke er tatt tilstrekkelig høyde for slike forhold i prisoverslaget. På samme måte er det nettselskapet som har ansvaret for kartlegging av eksisterende nedgravd infrastruktur, og dermed har risikoen for eventuelle økte kostnader som skyldes at slik infrastruktur først oppdages underveis i arbeidet.»

- 67) Etter innføringen av nytt regelverk for anleggsbidrag 1. januar 2019, skal altså *nettselskapet* betale for kostnader som overskrider 115 prosent av estimatet som nettselskapet har gitt kunden i avtalen om anleggsbidrag.

5.2.2.2 Overgangsregel for regional- og transmisjonsnettet i § 16-12

- 68) Samtidig med innføring av de nye kravene til anleggsbidrag, ble det inntatt en overgangsregel for regional- og transmisjonsnettet i kontrollforskriften § 16-12. Denne skulle sørge for at prosjekter som allerede var kommet et stykke på vei, ikke ble omfattet av nettselskapets plikt til å kreve anleggsbidrag fra 1. januar 2019, så lenge nødvendig konsesjon var innvilget før 1. juli 2018 og kunden var tilknyttet før 1. juli 2022. Når det gjelder radielle nett var det adgang til å kreve anleggsbidrag før 1. januar 2019. Overgangsregelen kan ikke tolkes slik at nettselskapet hadde forbud mot å kreve inn anleggsbidrag i radielle nett, i overgangen til et regelverk hvor dette skulle være en plikt for nettselskapet. Nemnda forstår det som at gammelt regelverk for anleggsbidrag gjaldt for tilknytning til radielle nett i regionalnettet som oppfylte kravene i § 16-12 første ledd bokstav a og b.
- 69) Nettselskapet *kunne* dermed kreve anleggsbidrag dersom konsesjon ble innvilget før 1. juli 2018 og kunden ble tilknyttet før 1. juli 2022. Det måtte i så fall dreie seg om «*nødvendige kostnader*» ved tilknytningen, jf. § 17-5. Om konsesjon ble innvilget senere enn 1. juli 2018 eller om kunden ble tilknyttet senere enn 1. juli 2022, ville nettselskapet ha *plikt* til å kreve anleggsbidrag etter nytt regelverk gjeldende fra 1. januar 2019. Nettselskapet skulle i så fall dekke kostnadsoverskridelser på over 115 prosent av estimatet i anleggsbidragsavtalen, jf. § 16-11.
- 70) Nemnda forstår det som at konsesjoner i denne saken ble innvilget før 1. juli 2018 og at flertallet av produsentene ble tilknyttet før 1. juli 2022, slik at tilknytningene er regulert av gammelt regelverk for anleggsbidrag i § 17-5. Det er opplyst at produsentene ikke har betalt anleggsbidrag for tilknytningen, men om nettselskapet hadde krevd anleggsbidrag, ville ikke kostnadstaket på 115 prosent av estimatet være gjeldende for etterberegningen da dette var et krav som ble innført i ny § 16-11. Det ville imidlertid være et krav at kostnadene som inngikk i anleggsbidraget skulle være «*nødvendige*» iht. dagjeldende § 17-5. I stedet for anleggsbidrag har nettselskapet selv lagt ut for kostnadene for byggingen av anlegget i denne saken, men kostnadene er bokført som investert kapital, som igjen inngår i tariffen for produksjonsrelatert anlegg som produsentene har blitt avkrevd fra juli 2021. Eventuelle kostnadsoverskridelser fra opprinnelige estimater er dermed også bakt inn i tariffen.
- 71) Nemnda har fått opplyst Krossdalselvi kraftverk ble idriftsatt først i 2023. Dersom det aktuelle kraftverket hadde konsesjon før 1. juli 2018, ble tilknyttet etter 1. juli 2022 og det ikke er gitt noen utsettelse etter overgangsbestemmelsen i § 16-12 tredje ledd, vil det nye anleggsbidragsregelverket gjelde for denne tilknytningen, inkludert plikten til å betale anleggsbidrag og begrensningen på 115 prosent av estimert anleggsbidrag, jf. ny § 16-11. Det er imidlertid opplyst at Krossdalselvi ikke er avkrevd anleggsbidrag for tilknytningen til anlegget. RME har verken utredet eller problematisert hvilket anleggsbidragsregelverk som gjelder for tilknytningen av dette kraftverket. RME har kun lagt til grunn at det ikke er sammenheng mellom reglene for anleggsbidrag og tariff for produksjonsrelatert anlegg, utover det at kostnader som er dekket gjennom anleggsbidrag skal trekkes fra avkastningsgrunnlaget ved beregning av tariff for produksjonsrelatert nettanlegg. Dersom tilknytningen av Krossdalselvi er regulert av gammelt regelverk, gjelder samme vurdering for Krossdalselvi som for de andre kraftverkene. Dersom tilknytningen derimot er regulert av nytt regelverk, skal det kreves anleggsbidrag etter reglene i forskriftens kapittel 16 inkludert begrensningen på 115 prosent i forhold til kostnadsestimat.

5.3 Fornybardirektivet 2009 og kravet til forutsigbarhet for produsenter av fornybar energi

- 72) Nemnda viser til at fornybardirektivet fra 2009 er EØS-relevant og gjennomført i norsk rett bl.a. gjennom reglene i forskrift for omsetningskonsesjonærer. Bestemmelsen om tariff for produksjonsrelatert nett i § 17-1 har vært uendret fra 2006 og ble heller ikke endret da fornybardirektivet 2009 ble innlemmet i EØS-avtalen i 2011.

- 73) Fornybardirektivet artikkel 16 gjelder tilgang til og drift av nettet. Herunder oppstiller artikkel 16 nr. 5 en plikt for nettselskapet til å gi produsentene fullstendige og nødvendige opplysninger, utarbeide et omfattende og detaljert estimat og tidsplan for tilknytning:

«Member States shall require transmission system operators and distribution system operators to provide any new producer of energy from renewable sources wishing to be connected to the system with the comprehensive and necessary information required, including:

(a) a comprehensive and detailed estimate of the costs associated with the connection;

(b) a reasonable and precise timetable for receiving and processing the request for grid connection;

(c) a reasonable indicative timetable for any proposed grid connection. [...]”

- 74) RME gir uttrykk for at ordlyden «*costs associated with the connection*» eller «*kostnader i forbindelse med tilkoblingen*» i fornybardirektivet art. 16 nr.5, viser til kostnadene ved *tilknytning*, altså tilknytningskostnader hentet inn gjennom anleggsbidrag, mens kostnader i den produksjonsrelaterte tariffen ikke er omfattet, uavhengig av hvilke kostnader som inngår i kostnadsgrunnlaget. RME anser tariff for produksjonsrelatert anlegg som betaling for *bruk* av anlegget, selv om den inneholder investeringskostnader som ikke er dekket ved å kreve inn et anleggsbidrag. Dette kan derimot etter nemndas syn ikke lede til at prinsippet om kostnadsoverslag, og bakgrunnen for dette, fordamper dersom nettselskapet velger å legge alle kostnadene inn som et element i tariffen i stedet for å kreve anleggsbidrag.

- 75) Nemnda er enig i utgangspunktet om at anleggsbidrag er betaling for *tilknytning* og tariff for produksjonsrelatert nettanlegg er betaling for *bruk*. Anleggsbidrag er en engangsbetaling som er ment å synliggjøre kostnaden ved tilknytning for kunden. Det at nettselskapet skal gi estimer i forkant, gir kunden anledning til å gjøre tiltak for å redusere kostnadene, eksempelvis ved ny lokalisering eller reduksjon av effektbehov, alternativt å skrinlegge prosjektet fordi det ikke tåler nettkostnadene. Tariff for produksjonsrelatert anlegg etter § 17-1 er på sin side en løpende betaling for bruk av nettet, og det er de direkte og faktiske kostnadene for det aktuelle nettanlegget som ligger til grunn for beregningen. Dette inkluderer drift- og vedlikeholdskostnader, og også kapitalkostnader knyttet til investeringen ved etablering av nettanlegget. For de sistnevnte kostnadene må prinsippet i artikkel 16 nr. 5 fortsatt gjelde.

- 76) Slik RME anvender forskrift om omsetningskonsesjonærer § 17-1 og reglene om anleggsbidrag, vil produsenter i realiteten, gjennom *produksjonsrelatert tariff*, måtte betale enhver etableringskostnad så fremt denne kan knyttes til det produksjonsrelaterte nettanlegget. Resultatet av dette er at kostnadsoverskridelser i forbindelse med *tilknytningen* fritt kan inkluderes i tariffen. Dette vil da gjelde både i tilfeller hvor det

enten ikke er krevet anleggsbidrag for tilknytningen etter gammelt regelverk i § 17-5 eller nytt regelverk § 16-1, eller hvor anleggsbidrag etter nytt regelverk er krevet og begrenset til 115 prosent av opprinnelig estimat, jf. § 16-11. RME legger opp til en praksis der kostnader ut over 115 prosent allikevel kan innhentes gjennom tariffen. Nemnda opplever det som et kunstig skille om ikke ordlyden «*kostnader i forbindelse med tilkoblingen*» i fornybardirektivet art. 16 nr.5 også skulle sikte til disse kostnadene, gitt direktivets formål om å ivareta produsentenes forutsigbarhet i forbindelse med *tilknytningen*. For at formålet med bestemmelsen skal være ivaretatt må forutsigbarheten gjelde de *reelle* kostnadene for produsentene i forbindelse med tilknytningen, uavhengig av formell tariffkategori i det nasjonale regelverket.

- 77) Som RME påpeker er det et sentralt tariffiseringsprinsipp at tariffene skal reflektere kostnadene, jf. tredje elektrisitetsdirektiv. Tariff for produksjonsrelatert nettanlegg etter § 17-1 sørger for at produsentene betaler kostnadene for et produksjonsrelatert nettanlegg og at disse kostnadene ikke skyves over på andre nettkunder. RME uttaler i vedtaket at «*Slik RME ser det, er produsenter generelt gitt tilstrekkelig beskyttelse gjennom de strenge vilkårene for å klassifisere nettanlegg som produksjonsrelaterte.*» RME har også pekt på at høye kostnader til investeringer får innvirkning på inntektsreguleringen og kan gi nettselskapet lavere avkastning i eget nett. Problemet oppstår hvis nettselskapet uten noe øvre tak kan overskride kostnadsestimat og sende regningen for tilknytningen til produsentene gjennom tariff for produksjonsrelatert anlegg. Produsentene får riktignok en viss beskyttelse mot å betale store kostnadsoverskridelser som en engangssum gjennom anleggsbidraget, men overskridelsen må likevel i henhold til RMEs standpunkt betales gjennom en årlig tariff for produksjonsrelatert anlegg. Dette gir etter nemndas syn liten forutsigbarhet for produsentene, og bryter med intensjonen bak regelen i direktivet og det nye regelverket knyttet til anleggsbidrag.

5.4 Sammenhengen mellom tariff for produksjonsrelatert anlegg og reglene for anleggsbidrag, i lys av formålet bak reglene og fornybardirektivets (2009) krav til forutsigbarhet

- 78) Utgangspunktet er som vist at produsentene skal dekke kostnadene ved et produksjonsrelatert anlegg, jf. § 17-1, bortsett fra eventuelle kostnader etter bestemmelsens annet eller tredje ledd. Bestemmelsen har stått uendret siden 1. januar 2006 og det ble ikke gjort noen revisjon av denne bestemmelsen samtidig med endringene i reglene for anleggsbidrag omtalt over. Samlede investeringskostnader for nettanlegg, justert for kostnader som er dekket gjennom anleggsbidrag, inngår i avkastningsgrunnlaget i tariff for produksjonsrelatert nettanlegg som produsenter avkreves etter § 17-1.
- 79) Produsentene mener at kostnadsoverskridelsene bør dekkes av nettselskapet selv for å sikre at de har insentiv til å kontrollere og minimere kostnader, samtidig som produsenter beskyttes mot uforutsette økonomiske byrder og øvrige kunder ikke påvirkes negativt. En mulig løsning skissert av produsentene er at den investerte kapitalen holdes utenfor både ordinær nettkapital og kapitalgrunnlaget i tariff for produksjonsrelatert nettanlegg.
- 80) RME har på sin side lagt til grunn at «*bare kostnader pådratt ved reaksjoner og sanksjoner, nedskrivninger og tap på avgang av anleggsmidler må tas fra nettselskapets egen avkastning. Det er de eneste kostnadene nettselskapet må dekke selv.*» RME viser til at de ved fastsettelse av nettselskapenes inntektsrammer, tar utgangspunkt i nettselskapenes innrapportering i eRapp, og at nettselskapene skal legge de samme regnskapsmessige vurderingene til grunn som i virksomhetens årsregnskap når de

innleverer sin rapportering til RME. RME mener at løsningen klager forfekter forutsetter at RME endrer praksis for inntektsregulering av nettselskapene og trolig er betinget av at det må gjøres en forskriftsendring. Videre har RME som nevnt lagt til grunn at tariffgrunnlaget etter § 17-1, inkluderer alle *faktiske* og *direkte* kostnader, uavhengig av eventuelle kostnadsoverskridelser fra nettselskapets side. RME mener at det er samspillet mellom bestemmelsene i regelverket, herunder inntektsreguleringen og konsesjonsreglene, som i sum ivaretar formålet om å tilrettelegge for samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer og at det investeres samfunnsøkonomisk optimalt i kraftnettet.

- 81) Praksis fra NVE etter gammelt regelverk for anleggsbidrag innebar at kostnadsoverskridelser fra nettselskapets side skulle betales av produsenten dersom det ble krevd anleggsbidrag, til tross for kravet om at kun «*nødvendige kostnader*» ved tilknytningen skulle dekkes etter reglene i § 17-5. Kostnader som ikke ble dekket gjennom dette anleggsbidraget ville inngå i tariffgrunnlaget for produksjonsrelatert anlegg etter § 17-1 og dermed fordeles på produsentene tilknyttet det aktuelle anlegget. Selv om det ikke har direkte betydning for saken som er til behandling, vil nemnda trekke frem at RME hevder det var tilsiktet at det ved revidering av regelverket for anleggsbidrag ikke ble innført en 15-prosentgrense for overskridelse av kostnadsestimat når det gjelder kostnadsgrunnlaget for tariff for produksjonsrelaterte anlegg. Når forarbeidene omtaler at nettselskapet etter de nye reglene skal bære den økonomiske risikoen for kostnadsoverskridelser etter ny § 16-11, kommer det imidlertid ikke eksplisitt frem at det i praksis vil være kundefellesskapet som indirekte betaler for kostnadsoverskridelser over 15 prosent gjennom nettleien, og hva som da blir konsekvensen om det blir store kostnadsoverskridelser ved tilknytninger til produksjonsrelatert nett. Nemnda kan ikke se at det vil gi en produsent mer forutsigbarhet om kostnadsoverskridelsen innkreves gjennom en løpende tariff heller enn et engangsbetrag.
- 82) Produsentene synes ikke å ha reell beskyttelse mot kostnadsoverskridelser etter RMEs tolkning, uavhengig av om disse ved innkreving av anleggsbidrag ville vært omfattet av tidligere eller gjeldende regelverk for anleggsbidrag. I den grad RME har vist til formål bak regelverket i sin begrunnelse for vedtaket, har RME vektlagt hensynet til at uttakskundene ikke skal dekke kostnaden til produksjonsrelaterte anlegg. Det er lagt liten eller ingen vekt på nettselskapets eget ansvar for eventuelle store kostnadsoverskridelser. Ved sin argumentasjon reduserer RME spørsmålet om kostnadsfordeling når et nettselskap har stått for store kostnadsoverskridelser og brutt informasjonsplikten, til et spørsmål om det er produsentene eller uttakskundene som skal ta regningen gjennom tariffen. Etter nemndas syn er det ikke uproblematisk å sette produsenter opp mot uttakskunder, i en vurdering av hvorvidt produsentene kan få redusert tariffgrunnlag som følge av kostnadsoverskridelser fra nettselskapets side. Det krever også en særlig begrunnelse dersom det ikke er nettselskapet selv som må bære konsekvensene av egne kostnadsoverskridelser. Nettselskapet må også kunne sikre seg gjennom god planlegging og fastprisavtaler der utførende entreprenører har overtatt risikoen for kostnadsoverskridelser.
- 83) Nemnda legger til grunn at nettselskap fører regnskap i henhold til regnskapsloven og bokfører utgifter ved bygging av et anlegg som faktiske investeringer. I samsvar med ovenstående er det likevel et spørsmål etter *reguleringsregelverket* om hele den regnskapsførte kostnaden kan legges til grunn for tariffen for produksjonsrelatert anlegg. RME har som mandat å føre kontroll med nettselskapenes nettvirksomhet og etter nemndas syn har RME tolket sitt mandat for snevert når det legges til grunn at det ikke

er hjemmel for å begrense hvilke kostnader som inngår i tariffgrunnlaget for produksjonsrelatert tariff utover at det skal være faktiske og direkte kostnader. RME må kunne vurdere om det har vært tale om *nødvendige* kostnader. I lys av hensynet til forutsigbarhet, ikke-diskriminerende tariff og sammenheng i regelverket, må det også kunne stilles krav om at kostnadene må være *rimelige*.

5.5 Mangler ved vedtakets punkt 1 om tariffing i tråd med § 17-1

- 84) RME har som nevnt delt opp oversendelsen av saken til nemnda, slik at spørsmålet om brudd på informasjonsplikten og EØS-retten behandles i en separat sak. Nemnda forstår det som at det i den separate saken vil være naturlig å se nærmere på forholdet til fornybardirektivet art.16 og anførselene knyttet til hvilke kostnader som faktisk inngikk i de aktuelle estimatene fra nettselskapet og om nettselskapet i denne forbindelse har overholdt regelverket. Nemnda understreker derfor at den nå ikke tar stilling til spørsmålet om hvorvidt informasjonsplikten i denne saken er brutt og eventuell størrelse på kostnadsoverskridelsen. Slik saken er oversendt fra RME, blir nemnda tvunget til å kommentere de rettslige spørsmålene på generelt grunnlag. Nemnda har ikke det fulle bildet av faktum eller RMEs vurdering av disse problemstillingene. Slik saken er oversendt har ikke nemnda tilstrekkelig grunnlag for å slå fast at tariffen er beregnet korrekt etter forskrift for omsetningskonsesjonærer § 17-1.
- 85) Som følge av ovenstående mener nemnda at vedtakets punkt 1 er formulert for vidt til at nemnda kan opprettholde dette i sin nåværende form. Det nemnda kan slå fast, er at nettselskapet i medhold av for omsetningskonsesjonærer § 17-1 har anledning til å innta de faktiske og direkte kostnadene ved bygging av anlegget i tariffen for produksjonsanlegg, så lenge disse er nødvendige og rimelige. Dette kan i denne saken inkludere overskridelser av opprinnelig kostnadsestimat, så lenge disse er nødvendige og rimelige. Det er nå opp til RME og partene å vurdere om kostnadsnivået er korrekt, og om det eventuelt foreligger privatrettslige forhold som begrenser adgangen til å inkorporere kostnadsøkningen i forhold til opprinnelig estimat. Som følge av dette kan det ikke nå fattes vedtak om at nettselskapet har tariffert «i tråd med forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 17-1» (forskrift for omsetningskonsesjonærer § 17-1). Nemnda understreker at vedtakets punkt 1 nedenfor er knyttet til de faktiske forholdene i denne saken hvor det ikke er krevet anleggsbidrag av produsentene.

5.6 Vedtakets punkt 2 om avvisning om dispensasjonssøknad

- 86) Produsentene har subsidiært bedt om at klagen behandles som en søknad om dispensasjon etter forskrift for omsetningskonsesjonærer § 18-2, slik det ikke skal legges til grunn fullt kostnadsgrunnlag i beregning av produksjonsrelatert tariff etter § 17-1. RME har avvist dispensasjonssøknaden og lagt til grunn at produsentene ikke kan gis dispensasjon etter § 18-2 fra en plikt som ligger hos nettselskapet etter § 17-1. Det følger av § 17-1 at «Kostnadene ved produksjonsrelaterte nettanlegg skal dekkes av produsenten (...)». Dette tilsier at ikke kun nettselskapet, men også produsenten har en plikt etter denne bestemmelsen. Nemnda er ikke enig med RME i at nettkunder generelt ikke kan søke om dispensasjon fra bestemmelser som gjelder tariff, selv om en redusert tariff vil kunne få konsekvenser for nettselskapet og øvrige kunder.
- 87) Etter nemndas syn er det adgang for nettkunder til å få slike søknader realitetsbehandlet. Det er klart at endring av tariff også vil endre kostnadsdekningen til nettselskapet, som igjen kan få tariffmessige virkninger for de øvrige kundene. Dette gir ikke i seg selv grunnlag for avvisning, men det vil eventuelt være et forhold som bør tillegges betydelig

vekt i den skjønnsmessige vurderingen etter § 18-2. Gitt innretningen av tariffsystemet er det naturlig at terskelen for å få innvilget dispensasjon være svært høy i tilfeller der virkningen blir at andre kunder får høyere tariff. Nemnda vil også påpeke at det fremdeles gjenstår spørsmål om informasjonsplikten som skal behandles i en separat sak, og det kan ikke utelukkes at det dukker opp forhold også her som bør få betydning ved en realitetsbehandling av dispensasjonssøknaden. På denne bakgrunn og i lys av nemndas vurdering av vedtakets punkt 1, finner nemnda det nødvendig å oppheve RMEs avvisning av produsentenes dispensasjonssøknad og sende vedtakets punkt 2 tilbake for ny behandling.

6 Vedtak

88) Energiklagenemnda fatter etter dette følgende vedtak:

- 1. Fagne AS har etter forskrift for omsetningskonsesjonærer § 17-1 anledning til å innta de faktiske og direkte kostnadene ved bygging av anlegget, inkludert overskridelser av opprinnelig kostnadsestimat, så lenge det gjelder rimelige og nødvendige kostnader og forutsatt at kraftproduksjonsanlegget ble meddelt konsesjon før 1. juli 2018 og tilknyttet nettet før 1. juli 2022.**
- 2. Vedtak nr. 202014514-29 punkt 2 om avvisning, fattet av Reguleringsmyndigheten for energi (RME) den 21. november 2024, oppheves og sendes tilbake for ny behandling.**

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, 26. november 2025

Per Conradi Andersen
Nemndsleder

Helle Grønli
Nemndsmedlem

Morten Sundt
Nemndsmedlem

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur